

A Xerox-műhely 2005-ben 107 429 db másolatot készített (belső használatra 34 442 db, állományvédelmi célból 6 592 db). A műhely bevétele 1 235 595 forint volt.

A Kézirattár 104 megrendelésre 4 403 másolatot készített, bevétel: 146 800 forint. A Keleti Gyűjtemény 41 kérésre 371 oldalnyi másolatot készített, bevétel: 7 935 forint.

Az Olvasóteremben elhelyezett önkiszolgáló gépen 138 103 felvétel készült el, ebből 1 645 855 forint bevétel származott.

Az Akadémiai Levéltár 1326 oldal másolatot készített, bevétel: 27 652 forint.

V. INFORMÁCIÓSZOLGÁLTATÁS

A Könyvtár valamennyi olvasószolgálatot bonyolító osztálya rendszeresen végez tájékoztatást szóban, írásban, telefonon és e-mail-en. A távhasználat is egyre emelkedik – különösen sokan használják online katalógusainkat. Minden olvasószolgálati pont sok, a használattal kapcsolatos technikai kérdést válaszol meg naponta, ezen kívül a hosszabb kutatást igénylő kérdések száma is évről-évre nő (2005-ben 2 775, 2004-ben 2 340). A Folyóirattár és az Info-centrum ügyeletes munkatársai igény szerint segítik az olvasókat az adatbázisokban való keresésben.

Néhány példa a Kézirattárhoz beérkezett és hosszabb keresést igénylő kérdésekből: a héber nyelvű kódextöredékekről, Széchenyi – Sina levelezéséről a Sina Simon kiállításához, a Münchener-kódexről, a Széchenyi-gyűjteményről, Bisztray Gyula hagyatékából, Petelei István anyagáról, Schöpflin Aladár kéziratokról, Polányi testvérek anyagáról, a kegyességi irodalom kézirat és nyomtatott anyagáról, Darkó Jenő kéziratáról, Mikszáth Kálmán anyagáról a Szlovák Nemzeti Múzeum magyar részlege számára, Knauz Nándor, Dankó József fénykép lelőhelyéről, Dercsényi Jánosról, Kollányi Ferenc akadémikus működéséről, Kisfaludy Károly hagyatékáról a győri kiállításra, oklevelek és nyomtatványok válogatása a Budapesti Történeti Múzeum Habsburg Mária kiállítására. Kéziratok válogatása és feliratozása az OSzK-val közös "Pannóniai Fénisz" c. kiállításra, adatok Hatvany-Christa Winsloe-Heinrich Mann levelezéséről az Archiv der Akademie der Künste, Berlin részére. - Sok időt igényelt az Akadémia 1945 előtti ingatlan-vagyonáról a lista összeállítása az MTA Elnöki Titkárság kérésére. Rendszeres az Aczél-hagyatékából történő tájékoztatás a kuratóriumi tagok számára. A RAL-ban való kutatás pedig csak munkatársi segédlettel végezhető.

Az elektronikus **információellátás** az előző évhez hasonlóan alakult. Az Oktatási Minisztérium finanszírozásában működő Elektronikus Információszolgáltatás (EISz) program keretében 2005-ben hozzáférhetőek voltak a következő adatbázisok: ISI Web of Science mindhárom szekciója (SCI, SSCI, AHCI) 1975-ig visszamenőleg, Elsevier ScienceDirect, az Akadémiai Kiadó folyóiratai és szótárai, a Környezetvédelmi Lexikon, az Új Magyar Irodalmi Lexikon, a Scriptum-szótárak, valamint korlátozott hozzáféréssel az MTI Sajtó-adatbázis (az MTA és intézetei összesen 15 hozzáféréssel rendelkeznek).

2005-ben az EISz nemzeti konzorcium két adatbázis elérésével bővült. Szeptembertől tesztelésre a SpringerLink bekerült az EISz adatbázisok közé. Így már

nem csak az OTKA támogatásával alakult konzorcium tagjai használhatták, hanem valamennyi akadémiai intézet és a teljes felsőoktatás is. Jelenleg folynak a tárgyalások az adatbázis megvásárlásának feltételeiről. Novembertől az Elsevier új A&I (Abstracting and Indexing) adatbázisa, a Scopus is hozzáférhető az EISz honlapján keresztül. Ezt az adatbázist 2006. szeptember 30-ig ingyenesen, tesztelési céllal tették elérhetővé az EISZ felhasználók számára. Megvásárlásáról az EISZ bizottság és a felhasználói vélemények alapján később dönt az OM.

Hosszas egyeztetések után az OM megkötötte a szerződést az Elsevier céggel a ScienceDirect további három évre szóló elérhetősége érdekében. A tárgyalások ideje alatt is folyamatos volt a szolgáltatás.

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (NKÖM) folyamatosan biztosítja a hozzáférést az **EBSCO** teljes szövegű adatbázisaihoz. Az EBSCO két új adatbázissal bővült az év során, ezek: a SOCIndex - mintegy 2000 társadalomtudományi folyóirat teljesszövegű adatbázisa -, valamint a LISTA, amely egy referáló adatbázis. Az MTA intézetei a Könyvtár közvetítésével jutnak hozzá ezekhez az adatbázisokhoz.

A Könyvtár **saját költségvetéséből** csak a Thomson-Gale Biography Resource Center adatbázis előfizetését hosszabbította meg (az MTA intézményeinek is). Sajnos a European Sources Online adatbázis előfizetését átmenetileg felfüggesztettük.

A Könyvtár az előző évhez hasonlóan a Proquest Information and Learning/Chadwyck-Healey Periodical Contents Index (PCI) és Literature Online (LION) adatbázisok hozzáférésére pályázott az **OTKA**-nál. A 2004. évi pályázat eredményeként a LION adatbázis a konzorcium minden tagjának, PCI adatbázis pedig négy egyetem, az MTA és intézetei és Könyvtára részére volt elérhető. A konzorcium összetétele az előző évhez képest annyiban változott, hogy a Nyugat-Magyarországi Egyetem nem tudta vállalni az önrész befizetését, helyére az Országos Idegennyelvű Könyvtár csatlakozott.

A fentiekén kívül az OTKA által támogatott konzorciális együttműködés révén hozzáférhetőek még a következő online adatbázisok:

- az **ELTE Egyetemi Könyvtár** továbbra is biztosította a Philosopher's Index adatbázist CD-ROM-on. Online elérhető a Literature Resource Center és a Patrologia Latina adatbázis;

- a **BME OMIKK** által szervezett konzorcium révén hozzájutottunk a SpringerLink (ld. még EISz) teljesszövegű adatbázishoz.

2005-ben a Könyvtárban két adatbázist használhattak az olvasók kipróbálási céllal: az Emerald 400 teljesszövegű folyóiratát tartalmazó adatbázisát és a Historical Abstracts adatbázist.

A Könyvtár az év során több esetben nyújtott lehetőséget külföldi cégeknek adatbázisaik, új termékeik bemutatására, többek között az ISI/Thomson Scientific Company képviselője bemutatta a Web of Science új felületét, a Web of Knowledge-t.

Az ITS magyarországi képviselete az egyetemi és szakkönyvtárak vezetőinek tartott szakmai napot a Bowker, a Cambridge Information Group és RefWorks szolgáltatók új termékeiről. A ProQuest Information and Learning Company tartott tréninggel összekötött bemutatót a konzorciumi tagoknak.

Elnöki határozat alapján Könyvtárunk 1960 óta gyűjti az **akadémikusok publikációit**. Az adatok két forrásból származnak: a Könyvtár saját gyűjtése, valamint az MTA tagok adatközlései. 2004 óta az MTA Kutatásszervezési Intézete működteti a Köztudományi Publikációs Adatbázist (KPA), mely a köztudományi tagok és a 2004 óta megválasztott levelező tagok publikációit és az ezekre érkezett idézeteket tartalmazza. A két adatbázis egymástól független, de időnként ki is egészíti egymást. Az MTA Kutatásszervezési Intézetével 2004 óta keressük az együttműködés lehetőségét a párhuzamosságok kiküszöbölésére. Egyértelmű vélemény, hogy a Könyvtár által gyűjtött akadémikus bibliográfia az akadémikusok publikációit illetően teljesebb anyag, továbbá archiválás és tudománytörténeti szempontból is igen értékes, ezért fontos, hogy a gyűjtés a 2004 után megválasztott tagokra is kiterjedjen. Az akadémikus bibliográfia az év során 2 385 tétellel bővült.

A **Számítógépes Referenz Szolgálat** alkalmi keresési rendszerben szolgáltatott információt az ISI Science Citation Index, valamint a Journal Citation Reports adatbázisokból. A megrendelések többsége idézettség összeállítás volt, impakt faktor listával, és több megkeresés érkezett impakt faktor lista összeállításra és impakt faktor igazolásra. Témakeresésre is kaptunk nagyobb megrendelést egy átfogó témában (öt kisebb résztema), ez több évre kiterjedő szakirodalom figyelmet jelentett. Megrendelőink többsége természettudományokkal foglalkozó szakember.

A szolgáltatás megrendelőinek száma az előző évhez viszonyítva növekedett, azonban a ráfordított gépórák száma kevesebb volt, így ennek a szolgáltatásnak az árbevétele némileg csökkent. Alkalmi keresési rendszerben 102 fő rendelte meg a CD-ROM alapú szolgáltatást.

A Számítógépes Referenz Szolgálat bevétele összességében 801 436 forint volt, ami az elmúlt évi bevételhez (787 241 forint) képest némi növekedést jelent.

VI. TARTALOMSZOLGÁLTATÁS

Az előző évben kialakított honlap-szerkezet véglegesítése és finomítása egy újonnan életre hívott honlap-bizottság felügyeletével lezajlott. A bizottság az év során négy ülést tartott és kialakította működési szabályzatát. Ennek folytán a karbantartás (dokumentumok, képek, szabályzatok, tájékoztatók fölville, javítása, törlése, stb.) szabályozottá vált, a honlapon elérhető digitalizált anyag jelentős mértékben bővült. 2005-ben az MTA Könyvtára honlapján 53 194 látogatást rögzítettünk.

A Könyvtár saját forrásból és a Pro Bibliotheca Alapítvány támogatásával oldotta meg a Kézirattárban őrzött Ludovicus Carbo corvina digitalizált változatának internetes közzétételét - korábbi jó tapasztalataink alapján a Studiolum Kiadó közreműködésével. A corvinát gróf Teleki József, az Akadémia első elnöke, a Könyvtár alapítója vásárolta meg az intézmény számára. Az internetes oldal bevezető tanulmánya a rendkívül értékes kódex kultúrtörténeti jelentőségét körvonalazza. Magát a latin nyelvű kódexet Kazinczy Gábor fordította magyarra 1863-ban. A fordítás és az átírás összevetését a Könyvtár munkatársa, a spanyol változatot külső munkatárs végezte. A gyűjtemény elérhető: a <http://carbo.mtak.hu/> címen.